

R. L.

Omówienie dyskusji

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 71/4, 404-405

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

perspektywicznego planu edytorskiego, który mógłby uchronić te zbiory przed rozproszeniem po publikacjach przygodnych. Inicjatywa taka powinna by wyjść chyba właśnie z grona specjalistów najwyższej klasy, jacy grupują się wokół „Archiwum Literackiego”.

Alina Kowalczykowa

OMÓWIENIE DYSKUSJI

Dyskusja, jaka rozwinęła się po referatach wygłoszonych na posiedzeniu Komisji Edytorsko-Tekstologicznej poświęconym „Archiwum Literackiemu”, niemal wyłącznie dotyczyła jego przyszłości. Nawiązywała w tym do postulatów zgłoszonych przez referentów, ale wносиła też propozycje nowe. Jednym z najżywiej dyskutowanych zagadnień był profil ogólny „Archiwum” oraz jego usytuowanie wobec innych planów wydawniczych. Podnoszono zatem stosunkowo duży udział przypadku w dotychczasowej kompozycji poszczególnych tomów „Archiwum”. Zdaniem doc. Edwarda Pieścikowskiego należałoby oczekiwać od redakcji inicjowania starannie skomponowanych całości jednotematycznych. Przy konstruowaniu tomów poświęconych jednemu autorowi trzeba je widzieć w perspektywie ogólniejszego planu edytorskiego, rezygnując np. z cząstkowego wydania publicystyki Bolesława Prusa w „Archiwum” na rzecz pełnej edycji książkowej, co z wielu względów wydaje się bardziej uzasadnione. Przeciwno zbyt rozbudowanej koncepcji miscellaneów wypowiedział się również prof. Jarosław Maciejewski, uważając je za formę prezentacji litterariów odpowiedniejszą dla epok dawnych niż dla okresu XIX—XX wieku. Przychylając się raczej do programu tomów jednotematycznych dyskutant uznał za rzecz istotną ich właściwą synchronizację z innymi zamierzeniami wydawniczymi. Nie powinno to jednak oznaczać, jego zdaniem, całkowitego wyłączenia z „Archiwum” tekstów pisarzy najwybitniejszych, przewidzianych w przyszłości do objęcia wydaniem krytycznymi.

Redaktor naczelny „Archiwum Literackiego”, doc. Zbigniew Goliński, poinformował, iż sytuacja Instytutu Badań Literackich PAN — organizatora i wydawcy „Archiwum” — wpływa w istotny sposób na decyzje redakcyjne, nie pozwalając np. powołać odpowiednich zespołów do opracowania tomów jednotematycznych. Owa pozamerytoryczna presja sytuacji współdecyduje i nadal będzie współdecydować o znacznym udziale miscellaneów w planie publikacji. „Archiwum”, zdaniem jego redaktora, winno przede wszystkim ogłaszać teksty, które nie mają szans ukazania się drukiem w innym miejscu i w innej formie; z reguły *inedita*, przedruki zaś w wypadkach wyjątkowych.

Doc. Michał Witkowski zwrócił uwagę na znaczenie publikowanych w tym wydawnictwie tekstów dla badań językowych i zaproponował uwzględnienie również potrzeb językoznawczych w metodzie opracowania edytorskiego poszczególnych tomów. Upomniał się też o rozszerzenie zakresu drukowanych w „Archiwum” materiałów. Zdaniem doc. Witkowskiego w zasięgu zainteresowań redakcji winna się znaleźć również dokumentacja życia literackiego w szerokim rozumieniu tego pojęcia (materiały prasowe: ogłoszenia, nekrologi, anonse wydawnicze; archiwalia dotyczące instytucjonalnego i organizacyjnego życia literatury: materiały prawne, protokoły obrad, rachunki wydawnicze, scenariusze i katalogi wystaw literackich, dokumentacja dotycząca pomników; katalogi księgozbiorów; ulotne *litteraria*, jak np. pocztówki z motywami literackimi).

W dyskusji padło również kilka postulatów w sprawie przyszłego planu tematycznego „Archiwum”. Prof. Jerzy Starnański zaproponował uwzględnienie *Gwidona* Adama Naruszewicza. Uznał też za potrzebne opracowanie i wydanie

dwugłosu pomiędzy Wacławem Borowym a Karolem Wiktorem Zawodzińskim oraz korespondencji Borowego z pisarzami angielskimi. Prof. Jarosław Maciejewski wyraził pogląd, iż przyszłe planowanie kolejnych tomów winno w większym niż dotychczas zakresie brać pod uwagę literaturę nowszą, coraz szerzej ogarniając wiek XX.

Ostatnim głosem w dyskusji był głos prof. Czesława Zgorzelskiego, który przypomniał zebrany sylwetkę prof. Stanisława Pignonia jako redaktora „Archiwum Literackiego”.

R. L.

LITERATURA LUDOWA I LITERATURA CHŁOPSKA. MATERIAŁY Z OGÓLNOPOLSKIEJ NAUKOWEJ SESJI FOLKLORYSTYCZNEJ, 16—18 II 1973. (Redaktorzy: Alina Aleksandrowicz, Czesław Hernas, Jerzy Bartmiński). Lublin 1977, ss. 236 + 2 wklejki ilustr. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. Instytut Filologii Polskiej.

Zorganizowane przez Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej na początku 1973 r. ogólnopolskie sympozjum folklorystyczne i opublikowany po blisko 4-letnich staraniach zbiór wygłoszonych wtedy referatów (wzbogacony o niektóre wypowiedzi z dyskusji), jest świadectwem znamiennej dla współczesnej folklorystyki polskiej poszerzenia obszaru badań. W wypowiedziach teoretycznych ostatnich lat zakwestionowano kryterium socjologiczno-genetyczne — romantycznej jeszcze proveniencji — sprowadzające folklor wyłącznie do tradycyjnej kultury chłopskiej, sprecyzowano definicyjny zakres „lore”, wreszcie zaś podważono przekonanie, jakoby najistotniejszym wyróżnikiem folklorystyczności tekstów była oralność przekazu¹. Unowocześnienie metodologiczne folklorystyki i związane z tym przebudowanie podstawowego aparatu pojęciowego coraz częściej pozwala na rezygnację z ujęć genetycznych i historycznych — jako rozmiągających się ze współczesnością — na rzecz badania komunikacyjnych uwikłań szeroko rozumianego folkloru i społecznego obiegu jego treści². W polu zainteresowań owej dyscypliny humanistycznej znalazły się więc: obok tzw. trzeciej literatury — literatury brukowej — folklor słowny dzieci i współczesna postać horoskopów, obok badań zaś nad subkulturą studencką pojawiły się także i analizy folkloru literackiego środowisk przestępczych. Bogatych materiałów egzemplifikacyjnych dostarczają tu zwłaszcza roczniki „Literatury Ludowej” począwszy od r. 1972, tj. od chwili objęcia redakcji tego dwumiesięcznika przez Czesława Hernasa.

Współczesne piarstwo chłopskie — mimo socjologicznych i genetycznych związków z tradycyjnym folklorem chłopskim — nie wzbudziło zainteresowania folklorystów i w powojennych badaniach reprezentowane jest nader skromnie³. Nieco lepiej wygląda dokumentacja edytorska owego zjawiska, zwłaszcza w od-

¹ Zob. np. Cz. Hernas, *Miejsce badań nad folklorem literackim*. W zbiorze: *Problemy metodologiczne współczesnego literaturoznawstwa*. Kraków 1976. — D. Simonides, *Współczesny folklor słowny dzieci i nastolatków*. Wrocław 1976.

² Zob. M. Waliński, *Folklor i folklorystyka. Kilka uwag wstępnych*. W antologii: *Teoria kultury. Folklor a kultura*. Katowice 1978, s. 36.

³ Do owych nielicznych prac zaliczyć należy — pomijając przedwojenną antologię K. L. Konińskiego *Pisarze ludowi* (t. 1—2. Lwów 1938). — S. Pignonia *Zarys nowszej literatury ludowej* (Kraków 1946) i 2-tomowy *Wybór pisarzy ludowych* (Wrocław 1947), S. Czernika *Chłopskie piarstwo samorodne* (Warszawa 1954) i *Z podglebia* (Warszawa 1966). W części dotyczy interesującej nas problematyki praca R. Sulimy *Folklor i literatura. Szkice o kulturze i literaturze współczesnej* (Warszawa 1976).